

Priprema vokalnog aparata za zvučnu emisiju

Piše: Danijela Župančić, prof.

Postoje dvije faze realizacije glasovnog zvuka:

- a) Pripremna napetost,
- b) Atakiranje tona, zapjev.

Pripremna napetost je trenutak kada pjevač od svoga glasa stvara »glazbeni instrument«, spajajući njegov gornji i donji dio (ton glave u suradnji sa dijafragmom). Kao najpravičniji način disanja već smo ranije spomenuli kostoabdominalni način koji je najpraktičniji i olakšava kompletnu emisiju zvuka. Važno je i dobro postavljeno tijelo (bez grča i uvlačenja trbuha, pravilno držanje), te umjereno trošenje zraka da bi ton bio što ljepši i plemenitiji.

Zapjev je ozvučavanje glasa, karakterizirano određenom frekvencijom i obogaćeno alikvotnim tonovima određene tonske visine. Riječ *ataka* prevodi se kao *nasrt, udar, napad*, ali nastajanje zvuka u ljudskom instrumentu ne smije biti takvo. Naprotiv, upravo suprotno. Početak mora biti siguran i odlučan, ali mekan, te mora imati sve zvučne kvalitete i točnu tonsku visinu, pravilan izgovor, ljepotu boje i određenu jačinu.

Postoje i mane u zapjevu, kao npr.:

- 1) Tvrdi zapjev** – kada se zrak silovito izbacuje, pretjerano i jako. Glasnice gube elastičnost zbog grubog udara

zračne struje. Ako ustrajemo u takvom načinu, posljedica je potpuno gubljenje glasa.

- 2) Grkljanski udar** – je direktno pjevanje na grlu (slično je kašljanju), a izaziva ton bez boje i neodređenu tonsku visinu (intonaciju).

- 3) Zapjev s izdisajem**, tzv. *šuštanje tona* – podrazumijeva ton koji nije pripremljen, te nije došlo do pravilnog udisaja. Između glasnica se stvara zračana struja, a tek naknadno izlazi ton pomiješan sa zrakom. Prepoznat ćemo ga upravo po tome. Kod takvih glasova imamo dojam da je stalno prisutno slovo H, pogotovo ako se izvodi legato ili kolorature (zrak nekontrolirano 'leti' van).

- 4) Zapjev odozdo** »znači nekorištenje gornjih rezonatora glave (usne i nosne šupljine), pjevanje iz grlene i grudne pozicije kao rezonatora. Takav glas je slab, nenosiv, nema zvonkosti i kao što kažu talijanski pedagogi: »ti ljudi pjevaju za sebe«.

Cijela vokalna tehnika sastoji se u osvajanju dubokog daha (donji apoggio) i visoke pozicije glasa (gornji apoggio).

Apoggio

Svaki obrazovani ton u čovječjem grlu ili na bilo kojem instrumentu ima svoj

oslonac koji zazivamo apoggio. Postoje dvije vrste apoggia:

- a) Gornji apoggio glasa u glavi,
- b) Donji apoggio, na dijafragmi.

Svo vrijeme pjevanja, pjevač mora od najnižeg do najvišeg tona (osobito kod staccata) primjenjivati čvrsti oslonac na dahu, tj. mora imati osjećaj stalnog dubokog oslonca u nivou dijafragme. Ponekad je jači oslonac glasa u glavi (u pianu, na lirskim mjestima, na visokim tonovima), a ponekad na dijafragmi (pri dubokim tonovima, dramskom izrazu, naglascima i sl.). Uglavnom, oba oslonca sudjeluju uzajamno i ovise jedan o drugome.

Za vrijeme izvođenja, rad dijafragme mora biti elastičan, ravnomjeran, kako na vokalima, tako i na konsonantima. Bez poznavanja i primjene oba ova oslonca ne možemo pravilno upravljati glasom.

Kako pjevati visoke tonove?

Visoki tonovi su veliki problem za početnike, a ponekad i za iskusnije pjevače. U radu sa studentima primjećujemo da je najveći problem ukočenost grla, tj. u fonaciji se uključuje mišićnina za gutanje, usljed čega se rezonantni prostori toliko stisnu da ostavljaju dojam »zgnječeno grlo«. Drugi problem

je ukočenost donje čeljusti i napetost u njoj, što koči i ostale dijelove koji bi trebali funkcionirati. To je vrlo teško rješavati i potrebno je mnogo vremena, a vježbe koje su idealne za to su one kod kojih se aktivno pokreće donja vilica da bi se opustila. Jedna od njih je sa konsonantom V (vježbe sa *va, ve, vi, vo, vu*).

Visoki tonovi mogu imati nedostatak zvani »plitki ton«, a to znači da uopće nije povezan sa dijafragmom. Tada ton zvuči resko i pomalo vrištajući.

Visine treba uvježbavati brzim i pokretnim vježbama i bez zadržavanja na visokim tonovima. Tek kad se pjevač oslobodi kočenja i straha, te kada otkrije u svom tijelu njihov smještaj, moći će ih s lakoćom otpjevati, čak i dugo zadržane.

Duboki tonovi

Za pjevanje dubokih tonova karakteristično je slabljenje jačine tona. To je osobit problem kod visokih glasova (soprana ili tenora). Važno je ne forsirati te tonove, nego ih povezati tako da imaju istu boju kao i gornji tonovi, te da se ne »obojaju«, odnosno da ne postanu tamniji nego što trebaju biti. Tada se od njih i teško penjemo u visoke tonove. Postoje tzv. »Prsni tonovi« iz grudnog registra, koje upotrebljavamo u svrhu interpretacije, ako želimo postići dramatski ton (češće je to kod dramskih glasova). Pri upjevavanju treba početi s tonovima u srednjem položaju glasa, tamo gdje je pjevač najspretniji i gdje najbolje zvuči, pa od njih graditi tonove prema gore i dolje.

Ritmički udah

U kompoziciji bi trebalo odmah odrediti mjesta na kojima se uzima dah. Ono mora biti povezano s muzičkom frazom i odgovarati tempu u kojem pjevamo frazu. Također smijemo uzimati i poludahove na mjestima gdje ne možemo izdržati cijelu frazu, a to znači skraćivanje prethodne note i uzimanje kratkog i brzog daha, ali tako da ritmički ne kasnimo.

Treba napomenuti i ono o čemu se možda rijetko govori, osobito u uvježbavanju zbornih pjevača, a to je tzv. »aperto« ili »otvoreno« pjevanje. Time dobivamo zvuk koji je sličan folklornom pjevanju i zvuči resko i grleno, i ne bi se trebao upotrebljavati u klasičnom repertoriju, jer stilski nije opravdano. U ovom slučaju vokali trebaju biti postavljeni više vertikalno, poput vokala O. Otvoreni način pjevanja pogodan je samo za folklorna skupine i odgovara jedino tom stilu.

– nastavlja se –

Studentske produkcije

Produkcija komorne glazbe

Tijekom travnja i svibnja mjeseca na Institutu za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« održane su dvije studentske produkcije. Prvo je 11. travnja održana produkcija komorne glazbe. Na programu su bile djela Lukačića, Griega, Bacha, Händela, Dancla, Fuchsa, Kreislera, Mendelssohna, Skrjabinina i Brahmsa. Nastupili su studenti Instituta B. Ljubenko, T. Prša, N. Sebastijan Jambrošić, K. Knežević, M. Barbarić, M. Pavošević, J. Blašković, I. Kučak, J. Bojić, S. Gugić, D. Gazibara, E. Štancl, L. Zlatar, J. Valdeviti L. Basletić, te gosti koncerta Katarina Kutnar i Eva Fauković na violini. Cjelokupni program pripremile su profesorice Instituta Konstilija Nikolić Markota, Danijea Tomašić i Vesna Šepat Kutnar.

Glasovirska produkcija

Glasovirska produkcija održana je u ponedjeljak, 8. svibnja 2006. godine. Nastupile su studentice II. godine Lana Zlatar, Jelena Benković, Elizabeta Štancl te studentica III. godine Leila Basletić. Donosimo cjelokupni program vrlo uspješnog koncerta:

1. J. S. Bach	Preludij i fuga u c-molu
2. L. van Beethoven	Sonata u D-duru, op. 28
	Laza Zlatar , II. g.
3. J. S. Bach	Preludij u e-molu
	Leila Basletić , III. g.
4. J. S. Bach	Preludij i fuga u c-molu, DKW II.
	Jelena Benković , II. g.
5. J. S. Bach	Preludij i fuga u f-molu, DKW II.
	Elizabeta Štancl , II. g.
6. F. Chopin	Etida u f-molu, op. 25
7. J. Brahms	Rapsodija u g-molu
	Laza Zlatar , II. g.

Nastavnice:
Blaženka Bačlija Sušić (3, 4, 5)
Konstilija Nikolić Markota (1, 2, 6, 7)